

פנחס: נתייחס לפרק כ"ז. אנחנו עכשיו בשנת הארבעים, אהרון הכהן מת בראש חודש אב, כבר כבשו את ארץ האמורי והבשן, פנחס דקר את נשיא השמעוני. כבר כלו מיתו מדבר והעם המתכונן לעבור את הירדן כבר עמד במפקד בערבות מואב. כנראה בנות צלופרד שמעו שמועה שהארץ תחלק בין השנים עשר שבטים וחלק כל שבט יחלק בין הזכרים. ולכן הופיעו חמש האחיות לפני משה ואלעזר, הנשיאים והסנהדרין כדי לטעון ולהגן על זכותן. לפי הגמרא בבא בתרא קיט ע"ב היה משה מורה ודורש בבית המדרש על הלכות יבום. הגמרא מדמה את הדו שיח ביניהן ובין משה ומדגישה איך הן השתמשו בנושא המשא ומתן של האספה שמשה רבינו ישב בראשה כדי לטעון בעד טענתן. וזה מראה את גודל תכונותן וכשרונותן. הן טענו לפני משה כך: היות ואין לנו אח, אנחנו במקום הבנים עומדות כזרעו של אבינו ומנצחים את שמו ואם אנחנו הנקבות לא חשובות זרע אז תתיבם אימנו לאחד מדודינו היבמים וכך ינצח זכרו של אבינו. עכשיו במצב הנוכחי אנחנו לא יורשות ואימנו לא מתיבמת ואבינו ישאר קרח מכאן ומכאן וזכרו ישכח לגמרי. בין שהן טענו לפני כולם ביחד או בזה אחר זה, ויש בזה מחלוקת תנאים, נראה שטענתן עשתה רושם על משה רבינו אבל, כותבת הגמרא סנהדרין ח ע"א, נעלמה הלכה ממנו וכך הוצרך להקריב את משפטן לפני השם. הנון רבתי הסופי בסוף **משפטן** מראה שטענתן הייתה משכנעת והיא הייתה טענתן ולא טענת משה שטען בשבילן. אכן מובא בגמרא בבא בתרא קי"ט ע"א: ראויה הייתה פרשת נחלות להיכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלופרד ונכתבה על ידן. אפשר לשאול מה הביא את חכמי התלמוד לקשר רעיונות אלו, מצב בנות צלופרד והיבום. כנראה הדמיון בין הפסוק: למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן אם הפסוק בפרשת יבום: ולא ימחה שמו בישראל. ובהזדמנות זו, על ידי שיחתן וטענתן לפני משה ואלעזר הן הוכיחו את קור רוחן והתמצאותן, חכמתן ופיקחותן. בקשר לזה כתוב בגמרא בבא בתרא דף קי"ט ע"ב: בנות צלופרד חכמניות הן, דרשניות הן, צדקניות הן. חכמניות הן שלפי שעה דברו... שהיה משה דורש בפרשת יבמין. דרשניות הן שהיו אומרות אילו היה לאבינו בן לא דיברנו... צדקניות הן שלא נשאו אלא להגון להן. תני רבי אליעזר בן יעקב, אפילו קטנה שבהן לא נשאת פחותה מארבעים שנה...

אכן לפי דעתו של רבי עקיבא במסכת שבת צ"ו ע"ב צלופרד היה המקושש שבו מדובר בסוף פרשת שלח לך והוא נהרג בסקילה במשך השנה השנייה. כך נראה הדבר לפי פשוטו של מקרא אבל לפי המדרש שמביא רש"י שלא הצליחו לשמור אפילו שתי שבתות היה הדבר כבר בשנה הראשונה. לפי הנחה זו הבת הצעירה נולדה בשנה השנייה לכל המאוחר ולכן במשך שנת הארבעים, היא הייתה בת שלושים ושמונה ולא הבנתי למה רבי אליעזר בן יעקב אומר ארבעים שנה. כנראה שיש כאן עיגול. על דברי הגמרא: צדקניות הן שלא נשאו אלא להגון להן אפשר לתמוה, האם זה לקח עשרים שנה או יותר כדי להשתכנע שהדודנים הם ההגונים להן. מסתבר שהן היו בררנות מאוד ופסלו כל המועמדים ובסוף נוכחו לדעת שהיותר קרובים היו היותר טובים ולמזלן הם היו עוד פנוים. כנראה אין חדש תחת השמש.

עכשיו נעיין בפרטי הזכויות של בנות צלופרד בירושת הארץ. המשנה בבבא בתרא קט"ז ע"ב שונה כך: בנות צלופרד נטלו ג' חלקים בנחלה: חלק אביהן שהיה מיוצאי מצרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר וחלק בכורה שלו בנכסי חפר. יש פלוגתא בגמרא על דרך החלוקה ויש שלוש דעות של תנאים שונים: רבי יאשיה, רבי יונתן ורבי שמעון בן אלעזר. רבי יאשיה מבין שהחלוקה נעשתה בין יוצאי מצרים, רבי יונתן בדעה שהחלוקה נעשתה בין באי הארץ ורבי שמעון בן אלעזר סובר שהחלוקה נעשתה בדרך מסובכת יותר. חלקים ניתנו לבאי הארץ וליוצאי מצרים והחלקים האחרונים של יוצאי מצרים נמסרו לבאי הארץ דרך ירושה. לפי רבי יאשיה הדברים פשוטים: חפר היה מיוצאי מצרים וקיבל חלק אחד שנחלק בין בניו וצלופרד הבכור לקח שני חלקים. אבל צלופרד היה בעצמו מיוצא מצרים ולכן הוא קיבל חלק אחד שווה לחלקו של אביו חפר. ובנות צלופרד חלקו בשווה. רשי מפרש את הפסוק כ"ז ז: כן בנות צלופרד דוברות, נתון תיתן להם אחוזת נחלה בתוך אחי אביהם לפי הבריתא בתחתית ב"ב קי"ח ע"ב שהיא לפי שיטת רבי יאשיה שהארץ נתחלקה ליוצאי מצרים. הבנתה של דעתו של רבי יונתן יותר מסובכת אבל היא חשובה שכן רשי בחר בה בפירושו לתורה על במדבר כ"ו, נ"ה: אך בגורל יחלק את הארץ לשמות מטות אבותם ינחלו. רשי מפרש לפי דעתו של רבי יונתן האומר: לבאי הארץ נתחלקה הארץ והוא כותב כך: שינה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות, שכל הנחלות שבתורה החיים יורשים את המתים וכאן המתים יורשים את החיים. כיצד שני אחים מיוצאי מצרים ראובן ושמעון. לראובן שלושה בנים ולשמעון בן אחד. ארבעה הבנים הם באי הארץ והם מקבלים ארבעה חלקים שנאמר לאלה תחלק הארץ (כו נג). עכשיו אנחנו מניחים שהארבעה חלקים חוזרים לסבא יעקב כמו שנאמר לשמות מטות אבותם (כו נה). ראובן ושמעון חולקים בשווה ומקבלים שני חלקים. לכן בני ראובן מקבלים כל אחד 2/3 של חלק אחד ובנו של שמעון מקבל שני חלקים. רואים איפוא שלפי דרך הנחלות של רבי יונתן ירושת בנות צלופרד היא פשוט נלקחת מהדודנים ואכן נדמה לדודנים האלה שבנות צלופרד נוחלות על חשבונם. ועוד רואים שרשי מפרש שני פסוקים לא רחוקים זה מזה לפי שני מדרשי הלכה שונים הסותרים זה את זה ואם תבחנו בפרוטרוט תיראו שרשי בחר בכל פסוק המדרש הלכה המתקרב יותר לפשוטו של מקרא לפי העיקרון שפרשנו בפרשת ויקרא. היה צריך עוד כמה דקות נוספות לפרט את הדברים כהלכה אבל משך הזמן מוגבל. כדי לגמור במילי דבדיחותא אפשר לומר שמשנה מפורשת היא בפרק ראשון של ברכות: מקום שאמרו להאריך, אינו רשאי לקצר, לקצר אינו רשאי להאריך.